

WASHINGTON, 12. Po vesteh iz dobro obveščenega vira bodo Zedinjene države predložile washingtonski konferenci načrt za razorožitev. Po tem načrtu bi se Anglija, Amerika in Japonska dogovorile o skrajšanju svojih mornaric. Mora se upoštevati posebni položaj Anglije kot morske države ker bi imela največje brodogradne Ameriki bi bilo dovoljeno, da lahko ima brodograd enako anglijskemu. Amerika in Japonska bi se obvezali, da ne bosta utrdili svojih obal ob Tihem oceanu. Šest bojnih krizark, ki jih ima Amerika v delu, bi se dokončalo, ker Amerika nima še nobenih takih ladij v svojem brodogradu, kakor jih imajo vse druge države. Vse stare ladje se bodo odstranile iz vojnih mornaric. Predpisala se bodo posebna jamstva, da ne bo mogla nobena država oborožiti svojih trgovskih ladij.

Švedska

Noblova nagrada za kemijo prisojena nemškemu učenjaku Hornstu

STOCKHOLM, 12. Kr. akademija znatnosti je podelila Noblovo nagrado za kemijo za l. 1920. profesorju Walterju Hornstu v Berlinu. Podelitev nagrade za kemijo in fiziko za l. 1921. je za sedaj odgodena.

Pismo iz Jugoslavije

Ljubljana, 11. XI. 1921.

Čenjeni gospod urednik!

Rad sem pripravljeno ugoditi Vaši prošnji ter Vam vedno poročati o vseh važnejših političnih, kulturnih, gospodarskih in socialnih dogodkih v Jugoslaviji, zlasti v Sloveniji, saj uvečam, da naš narod preko umetno potegnjenih mejne črte ni in ne bo še tako kmalu pozabil svojih krvnih bratov, s katerimi je živel toliko stoletij v najtesnejšem sožitju. Potegnili so mejo preko živega našega telesa, ločeni smo politično, združeni pa lahko ostanemo vsaj kulturno, duševno še vedno. To je tudi potrebno za vas in za nas, ker le tako lahko ohranimo svojo, tekom stoletij izklesano in v trdih eksistencijskih bojih preizkušeno nacionalno individualnost. Odzivam se tedaj Vaši prošnji in Vam obljubljam, da bom s svojimi pismi po možnosti točen, dokler bo zavrselo to od mene.

Središče političnega zanimanja tvorijo pri nas za enkrat njanja politična vprašanja in ž njimi združena delna mobilizacija. Moč in sila Male entente je bila v preteklih dneh Karlove avanture prvič praktično preizkušena in reči moramo, da s končnim rezultatom nismo popolnoma nezadovoljni. Že od vsega početka je vedel vsak, da se je odpeljal Karel na Madžarsko z vednosjo in privoljenjem če že ne odločilnih, pa zelo vplivnih krogov v Rimu, Parizu in Londonu, zato je bilo tudi jasno, da nam ne bo mogoče prodreti z vsemi zahtevami, a naš in češki odločni nastop (na Romunijo itak resno nismo nikdar računali), je spravljal odločilne gospode v Veliki ententi v precejšno zadržano in nervoznost, ker se pariska gospoda nikakor ne more sprijazniti z vedno odločnejšo voljo novo nastalih držav po lastnem življenju. Dogodki zadnjih dni so jasno pokazali, da se tako Čehi kakor tudi mi vedno odločnejše otrešamo jerebstva velike entente in čim bolj bo napredovala naša notranja konsolidacija, tem prostjeje bomo lahko tudi dihal v zunanje političnem življenju. Poleg tega pa so dogodki zadnjih dni odprli oči še marsikateremu zaslepljenemu prislušanju zapadne orijentacije, tako, da slavošpevi na naše »drage, velike zaveznike« ne prihajajo nič več iz srca, ampak se porajajo že med zobmi.

Nekoliko drugačna je stvar z Albanijo. Stojimo neposredno pred določitvijo albanskih meja in mi upravičeno zahtevamo, da se nam da to, kar nam je bilo med vojno obljubljeno. Ker se je ententa le obotavljala spolniti svoje obveznosti, je dobila naša armada nalog, da zasede ozemlje, ki ga tirjamo. To se je zgodilo. Ker pa Albanija tvori Italiji vrata na Balkan in je tam hudo zainteresiran tudi angleški kapital, je vzbudila naša okupacija obmejnih albanskih krajev precej vršiča v obeh zainteresiranih državah. Tudi tu očitno ne bomo dobili, kar nam gre, a izsilili bomo vsaj rešitev tega za nas perečega vprašanja, ker so dosedanje razmere tam trajno nevzdržne in — to je glavno.

Obe zgoraj opisani vnanje politični vprašanja sta dali povod, da je naša armadno vodstvo vpoklicalo nekaj letnikov na »orožne vaje«. To je bil prvi slučaj, odkar tvorimo s Hrvati in Srbi eno državo in marsikdo, tu in v inozemstvu, je z zanimanjem opazoval, kako se bo z ozirom na naše domače razprtje obnesel ta prvi poizkus podčrtati zahteve naše diplomacije z oroženo silo, sestojajo iz SHS. No, upamo, da je razočaran marsikdo, kajti vpoklici so se izvršili brez najmanjšega incidenta in ves vojaški aparat se je vključil običnemu pomanjkanju tega in onega izkazal, da funkcionira točno in zanesljivo. Kakor je naša uprava še neurejena, zlasti po južnovzhodnih pokrajinah, tako pa funkcionira vojaški aparat in to je v sedanjih časih, ko boleha

še vsa Evropa na nekaki vojni nervoznosti — mnogo.

V naši notranji politiki se imamo boriti trenutno še z velikimi težavami. Radikalno-demokratska vlada, ki je ustvarila centralistično vidovdansko ustavo, ne more z mesta gledati nadaljnjih zakonov. Izdeluje se zakon o organizaciji centralne uprave in o upravni razdelitvi države v 26 oblastev (Slovenija bi bila razdeljena v ljubljansko in mariborsko oblast), a delo ne gre od rok, ker ga zlasti radikalcu umetno zadržujejo.

Nekateri trde, da se je razširilo in kroge radikalcev prepričanje, da se bo sedanje ustavno stanje spremenilo. Zato da se radikalcem ne mudi preveč z izvedbo ustave. Saj se je v zadnjih dnevih pojavila v časopisu vest, da se bo vlada rekonstruirala in sprejme Protič finančno ministrstvo. Ta korak pa bi bil mnogo pomemben. Kajti znano je, da je Protič pristal revizije ustave in zagovornik vseh avtonomističnih skupin in držav. Začel je odkrito borbo v gorenjem smislu s tem, da je šel v parlament in začel izdajati svoj dnevnik »Radikal«. Mož je uverjen, da ima izvršiti veliko nalogo. Pritegniti hoče v svojo kombinacijo radikale, eventualno tudi srbske zemljoradnike, hrvaški blok (Radici, zajedničarji in frankovci), ter Jugosl. ljudsko stranko. Protič trdi, da je združitev vseh teh skupin nujna, ker se tako pritegne večina Hrvatov in Slovencev pozitivnemu delu in se more na ta način hitro in uspešno izvršiti konsolidacija države, dočim smatrajo demokrate, da je delovanje Stojana Protiča državni škodljivo.

Če se bo njegova namera izpeljala, ali pa doživela neuspeh, bo pokazala bodočnost.

J. B.

Ljudsko štetje

S kraljevim odlokom od 21. avgusta 1921. se odreja, da se ima obaviti letos v kraljestvu ljudsko štetje. Odlok obsega dva člena. Prvi člen se glasi: VI. obče ljudsko štetje v kraljestvu se bo obavilo dne 1. decembra 1921. Člen drugi odbruje pravilnik, na podlagi katerega se ima ljudsko štetje izvršiti.

Nato sledi pravilnik, ki ne velja za nove pokrajine in ki obljublja v 37. členu, da bo izdan poseben kraljevski odlok, ki bo vseboval določbe za izvršitev ljudskega štetja v anektiranih zemljah.

Razen tega se zdi, da se je mislilo pri 32. členu omenjenega pravilnika tudi na nove pokrajine. Ta člen se namreč glasi: V občinah, kjer bivajo družine, ki imajo italijansko državljanstvo in imajo občevalni jezik, ki ni italijanski, se bo ta okolnost ugotovila na način, ki bo naveden v navodilih. Teh navodil ne najdemo nikjer in tudi obljubljeni kraljevski odlok ni še izdan. Z ozirom na to, da moramo na »odlagi prvega člena v začetku omenjenega kraljevskega odloka sklepati, da se bo ljudsko štetje obavilo tudi pri nas 1. decembra t. l., in z ozirom na to, da je vendar potrebno, da imajo občine, časopisi in drugi faktorji vsaj par tednov časa, da ljudstvo primerno poučijo o načinu, kako se ima postopati pri ljudskem štetju, upamo, da bo ta odlok z obljubljenimi navodili izšel že v prihodnjih dneh.

Vsekakor je pričakovati, da obljubljeni kraljevski odlok ne bo bistveno spremenil že objavljenega pravilnika in da se bo v glavnem bavil s kritično točko o občevalnem jeziku, ki je delal že pod starim režimom toliko preglavice Italijanom in Nemcem v naši krajini. Radi tega objavljamo v naslednjem glavne podatke iz pravilnika o izvršitvi ljudskega štetja, ki zanimajo in morajo zanimati vso našo javnost.

Namen ljudskega štetja je, da ugotovi:

- 1.) število ljudi, ki stalno bivajo v občini (tu so všeti tudi tisti, ki so začasno odsotni), ter
- 2.) število ljudi, ki se bodo 1. decembra 1921. faktično nahajali v območju občine.

Pravilnik razločuje glede prisotnosti oziroma odsotnosti tri vrste ljudi: a) prisotne s stalnim bivališčem; to so oni, ki prebivajo večji del leta v občini. b) prisotne z začasnim bivališčem; to so oni, ki se samo začasno nahajajo v občini, kjer bodo šteti, in imajo svoje stalno bivališče o drugi občini.

c) začasno odsotne; to so oni, ki se na dan ljudskega štetja slučajno ne nahajajo v občini, ki pa imajo drugače svoje stalno bivališče v občini.

Bila bi še četrti vrsta ljudi, ki imajo svojo pripadnost v občini in ki so stalno odsotni; ti ljudje ne pridejo v poštev. Stalno odsoten je oni, o katerem se ne da pričakovati, da se bo tekom leta 1922. povrnil v občino.

Da se izvrši ljudsko štetje bo dobila vsaka družina ali skupina oseb, katere imajo skupno bivališče (convivenza), od občine dve poli. Občina mora skrbeti za to, da se te pole tekom zadnjih desetih dni novembra dostavi na dom družinskim glavarjem oziroma lastnikom ali ravnateljem skupnih bivališč ter da se izpolnjene dvignejo do vseheta 4. decembra t. l. Stroške za pole nosi država.

Vsaka pola ima dva seznama, A in B. V seznam A se vpišejo faktično prisotni, v seznam B pa začasno odsotni.

Glavar družine, je tisti, ki skrbi za družino ali pa ki se smatra za takega radi krvnega sorodstva ali iz drugih ozirov. Glavar družine mora sam izpolniti družinsko polo ter jo podpisati. Družina se popisuje v sledečem redu: Prvi je glavar. Sledi mu soprog, nato otroci po starosti, nato drugi sorodniki, gostje in konečno služabniki.

Pod skupnimi bivališči (convivenze) razumeva odlok hotele, prenočišča, vzgojevališča, semenišča, vojašnice, ječe, bolnišnice itd. Pole za te zavode izpolni in podpisuje lastnik (podjetnik), ali ravnatelj. Za svojo družino mora podjetnik (ravnatelj) izpolniti posebno polo, tudi če stanuje pod isto streho, pod katero se nahaja njegovo podjetje (zavod).

Ravnatoku bodo morali izpolniti posebne pole tudi tisti, ki bivajo pri kaki družini le kot najemniki, ne da bi delili ognjišča z družino.

Prisotnost ali odsotnost oseb z ozirom na občino ali družino se nanaša na ves dan 1. decembra 1921. Upoštevati pa je treba trenutek polnoči med 30. novembrom in 1. decembrom v toliko, da se bodo šteli med prisotne oni, ki so se rodili, oziroma med odsotne oni, ki so umrli pred tem trenutkom. Osebe, ki so bile odsotne od družine ves dan ljudskega štetja in so se nahajale bodisi v isti občini, kjer imajo svoje stalno bivališče, ali v drugi, se vpišejo v polo one družine, ali skupine oseb, pri kateri so prebili noč pred ljudskim štetjem. Osebe, ki so prebile noč med 30. novembrom in 1. decembrom na potovanju, se štejejo v kraju, kjer se prvič ustavijo. Osebe, ki odpotujejo na dan ljudskega štetja v drugo občino ali v inozemstvo, se štejejo v občini, iz katere odpotujejo.

Lastniki ali voditelji prenočišč, gostilne, mebliranih sob itd. zberejo podatke onih oseb, ki so pri njih nastanjene na dan ljudskega štetja bodisi za ves dan ali pa za del dneva, čim so prebile noč pri njih. Oni, ki se nastanijo v omenjenih lokalnih tekom dneva ljudskega štetja, se morajo ravnatoku popisati, ako izjavijo, da niso bili še nikjer šteti. Ravnatoku se morajo popisati potniki, ki dospejo v jutro 2. decembra in ki so bili vse prejšnji dan na potovanju.

Podajamo še kratka navodila, kako se ima izpolniti posebne rubrike: Rodbinsko razmerje se računa vedno od družinskega glavarja. Kot poklic je treba navesti tistega, ki se smatra za glavnega, tudi če se začasno ne izvršuje. Pri navedbi glavnega poklica ne zadostuje beseda »trgovca«, »uradnik«, »obrtnik« itd.; mora se navesti stroka n. pr. trgovec z lesom, z jestvinami, mizar, kovač itd. Pri kmetovalcih je treba navesti, ali obdelujejo lastno polje, ali so zakupniki, koloni, dinnarji itd. Pri nameščenih v trgovinah ali obrtjih je treba navesti, ali so lastniki trgovske trdke ali vodje ali uradniki, pomočniki, vajenci itd.

Kakor omenjeno, dobi vsak družinski glavar dve poli, kateri mora obe izpolniti in podpisati. V času od 2. do 4. decembra bo pri njem dvigniti ti dve poli posebej za to imenovan uradnik (ufficiale di censimento). Ta uradnik mora pregledati, če sta res oddani dve poli in če sta čitljivo in točno izpolnjeni. V slučaju netočnosti ali nejasnosti mora v sporazumu z družinskim glavarjem poli dopolniti, popraviti ali poslati. Radi tega priporočamo že danes vsakomur, da pole, ki jih bo dobil, izpolni točno in čitljivo, tako, da ne bo povoda za

popravke. Kdor si ne upa tega sam izvršiti, naj se obrne do primerne osebe ali pa na urade, ki bodo nalašč za to postavljeni. Omenjeni uradnik za ljudsko štetje ima tudi nalogo, da podpisuje družinsko polo v primeru, da družinski glavar sam ne zna pisati.

Kako naj se izpolni rubrika o občevalnem jeziku, nimamo, kakor rečeno, še določil. Uradni vzorec za družinsko polo sploh nima te rubrike. Radovedni smo, kaj bodo v tem oziru v Rimu skuhal. Ne bi jim bilo treba si mnogo beliti glavi; saj se je znana določba avstrijskega zakona o občevalnem jeziku izkazala kot zelo pripravna, da pretvori resnično razmerje narodnosti v kaki deželi.

Dnevne vesti

Šolska avtonomija v Julijski Benečiji. »Piccolo« objavlja pogovor s cav. Rendo o šolski avtonomiji v Julijski Benečiji, o kateri se je že veliko razpravljalo, posebno v učiteljskih krogih. Posnemljemo važnejše odstavke iz izjav vladnega zastopnika. Predvsem je izjavil cav. Renda, da beseda »avtonomija« tukaj ni na mestu in da bi bila bolj na mestu beseda »decentralizacija«. Zahteva se namreč, da naj bi ostale upravne, vodilne in nadzorovalne funkcije na polju ljudskih šol »decentralizirane« od ministrstva za javno šolstvo in poverjene pokrajinskim upravnim organom, šolskim svetom itd. Vlada je vključil očitni potrebi enotnosti na šolskem polju med starimi in novimi pokrajinami vendar dovolila le malo izprememb na šolskem polju v novih pokrajinah. V svojih arhivih ima zbran in urejen material pripravljen od pristojnih uradov in letošnje učiteljske pokrajinske konference in ga bo predložila v obliki zakonskih odlokov pred kratkim ustanovljenim posvetovalnim komisijam, ki bodo začele brskone posloovati decembra. Pozneje bo dala ta material centralni komisiji.

Kar se tiče razlike med šolami v novih in šolami v starih pokrajinah, je izjavil cav. Renda, da je položaj učiteljev v novih in starih pokrajinah na polju didaktične avtonomije popolnoma enak, ker v razredu, pred učenci je učitelj edini voditelj kot kapitan na ladji. Kar se tiče disciplinarne avtonomije, so julijski učitelji sami ponovno priznali, da so tozadevne določbe v starih pokrajinah boljše od starih in reakcionarnih avstrijskih določb v novih pokrajinah. Bolj zapleteno je vprašanje avtonomije nadzora. Tudi v starih pokrajinah se je poizkušala ločiti nadzorniška ali tehnična oblast od uprave, tako da bi bil pokrajinski šolski nadzornik popolnoma neodvisen od kr. pokrajinskega šolskega načelnika, toda stvar ni šla, ker se morata v tako kočljivih vprašanjih ohraniti enotno vodstvo in odgovornost. Medtem ni bilo tudi pod Avstrijo veliko drugače. Tokrat, kakor sedaj je bil upravni referent edini priznani načelnik pokrajinskega šolskega urada. Na didaktičnem polju so večje razlike. Predvsem gre za razliko v dobi šolske obveznosti. V novih pokrajinah traja šolska obveznost do 14. leta, v starih pa večinoma le do 10. V tem oziru so nove pokrajine na boljšem. Toda že tekom novembra se bo sestala komisija strokovnjakov, ki bo predlagala na tem polju splošno reformo za celo kraljestvo. Na vprašanje, kako se je urejevalo pripuščanje učiteljev iz starih v nove pokrajine, je odgovoril cav. Renda, da so ti učitelji prišli v nove pokrajine na eni strani iz ljubezni do novih pokrajin, na drugi pa radi pomanjkanja domačih učiteljev. Merodajni uradi so sprejeli te učitelje kot provizorične učne sile, ki morejo postati definitivni le po prestatnem izpitu za usposobljenost. Vprašanje se bo rešilo potom splošne reforme.

Na polju šolske uprave je velika razlika med starimi in novimi pokrajinami in v tem oziru so po mnenju cav. Renda dosti na boljšem stare pokrajine, kjer je načelnik upravnega šolskega urada za pokrajino vedno oseba z akademsko izobrazbo, dočim so v novih pokrajinah predsedniki okrajnih šolskih svetov po večini civilni komisariji, ki so sicer izključno politični funkcionarji. Kar se tiče ustanovitve okrajnih šolskih svetov tudi v starih pokrajinah, je izjavil cav. Renda, da se mu zdi to zelo potrebno.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

Na vprašanje, kakšnega stališča se bo vlada držala pri uvajanju definitivnih šolskih zakonov v nove pokrajine, ni cav. Renda odgovoril, češ to je stvar političnega značaja, a on ni politik.

»Nazione« in mi. »Nazione« se zelo zanima za nas, toda še premalo. Če bi se nekoliko več zanimala, bi ne bila pisala, da je govoril v Idriji pred posl. Wilfanom poslanec Šček, ker je v resnici govoril poslanec Lavrenčič, in bi tudi ne bilo onega malega, toda zato tem bolj neumnega računa v odgovor na naš včerajšnji uvodni članek. Res je, da nismo na naš stran pristihi naših 5 poslancev kot članov pokrajinskega posvetovalnega odbora, toda res je tudi, da nismo niti na italijansko stran pristihi 10 njihovih poslancev, ne njihovih senatorjev! Razmerje bi bilo torej v tem slučaju za nas še huje. »Si tacuisses...«

Iz Katinare. Umrli je g. Franc Pečar, čestni asistent, spoštovan daleč na okrog, mož, ki je znal vzgajati svoje v narodnem duhu. Bil je dober, blaga, čista duša, skrbna družinski oče. Ob mrtvaškem odru plakajo hudo zadeta vdova in devet otrok. Zalujoč ostalim vsem in posebej še naši vrli učiteljici Mariji, pokojnici hčerki, naše iskreno sožalje. Pogreb bo jutri 14. t. m. ob 3. uri na Katinari.

Sentjakobska »Čitalnica« prosi vse one, kateri imajo izposojene knjige, da jih vrnejo danes v nedeljo 13. t. m. od 10—12 ali pa v sredo 16. t. m. od 14—16 v svrhu preureditve knjižnice.

»Martinov večer« pri Sv. Jakobu. Kakor že objavljeno priredi »Del. konsumno društvo« danes v lastni dvorani »Martinov večer«. Zabava se bo vršila pri pogrnjenih mizah. Po končanem sporedu plesna zabava. Začetek ob 5. uri popoldne.

Konsumno društvo v Rožanu. Občni zbor, ki je na svojem zadnjem sestanku obravnaval vprašanje vzpostavitve dvorane, bo nadaljeval to razpravo v četrtek, 17. t. m.

Tržaško kolesarsko društvo »Balkan« bo razdelilo v nedeljo 27. t. m. darila za kolesarsko dirko »Primorsko prvenstvo l. 1921«, ter druge tekme. Naprosena so vsa pevska društva za sodelovanje, da bo razdelitev čim najsijsnejša. Člani se pozivljajo, da poravnajo članarino v roke pooblaščenecv. Oni, ki niso vrnili nabiralnih pol, se pozivljajo, da to storo do torka, da se lahko zaključijo računi do prve seje v sredo.

Iz tržaškega življenja

Samomor. 26 letni trgovski agent Josip Inglaro, stanujoč v ulici Donata št. 24, je trpel že delj časa na neozdravljivi pljučni bolezn. Radi tega je mladenič obupal in si vzel večeraj ajutraj življenje z 200 g karbolne kisline.

Vlom v železno blagajno. Po kratkih počitnicah so neznani nočni delavci zopet prišli v roko potrebno orodje in se odpravili v neko skladišče v ulici Media št. 5. Tu so se spravili tatovi na železno blagajno, jo prevrtili in odnesli iz nje neznatno svoto denarja.

Roparski napad. Ob 2. uri ponoči se je vračal Andrej Taberšič s cigaro v ustih po ulici Commerciale iz mesta proti Škorki. Med potjo ga je bil ustavljen neznanec, potegnil iz žepa »čik« in ga prosil:

— Prosim gospod, bodite tako prijazni in priglajte mi ta »čik«. — Taberšič je hotel priglžati neznanca »čik«. V tem hipu pa zgrabi neznanec moža in ga skuša vreči ob tla. Toda Taberšič je bil močnejši od napadalca: zgrabil ga je za prsa in ga udaril s pestjo po glavi. Razume se, da je tolovaj nemudoma izginil napadencu izpred oči.

Porotno sodišče

(12. novembra 1921.)

(Peti dan obravnave.)

Zadoji dan obravnave Crivic-Dr. Santa.

Dopoldanska obravnava.

Govori državni pravnik Gargano. Točno ob 9.30 sta vstopila obtožena Adri Crivic in Ercole De Santa v porotno dvorano. Ob 9.32 je otvoril predsednik sodnega dvora obravnavo. Nato je dal besedo državnemu pravniku dr. Garganju.

Državni pravnik: Peldnevna obravnava Crivic-De Santa se bliža koncu. Ob tej priliki čestitam gospodu predsedniku sodnega dvora, gospodom porotnikom in gospodom bratcem, ki sta se trudila, da sva prinesla resnico na svetlo. Čestitam odvetniku Wondrichu, katerega sem videl takrat v vič, odkar sem v Trstu, za braniteljevo mizo.

To obravnavo, katero vodimo z največjo pozornostjo že cel teden, lahko imenujemo razpravo o strasti. Najsvetlejši zgled odpuščanja nam je prvi dal Jezus Kristus: »Kdor je brez greha, naj prvi dvigne kamen!« Temu visokemu zgledu je sledil ogoljufani soprog gospod Peter Crivic, ki je ves čas kazal plemenitost. Obtoženka je padla iz protičnega protislovja, kar je na dlani. S tem je pa tudi dokazano, da je zopet govorila neresnico. Ada ne zasluži vere.

Državni pravnik Gargano. Je v nadaljnjem svojem govoru podrobno orisal položaj, v katerem sta se nahajala obtožena par dni pred hudodelstvom, tragično noč v vili »Luigi«, drugo jutro po poskušnem umoru in Mengottičevem zavedu.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

Državni pravnik je mnenja, da sta oba obtožena kriva hudodelstva.

PODLISTEK

DAMIR FEIGEL.

Od Rima do Plavi

(Še nekaj spominov na fronto.)

Včeraj popoldne je streljal sovražnik zopet v mesto. Gostilne po ulicah so nameščene po gotovem načrtu in jaz sem se skrival po vzporedni točki za točko! Ko je sovražnik nehal divjati, sem ga že imel pod kapo.

Na ulici. Pred mano je korakal en jaz, za mano mi je stopal na pete drugi jaz, na desni se je zaganjal vame tretji, koji bi me bil tudi vrjel na tla, da mi ni vedno pomogel moj jaz na levi in da ni vzpostavljaj stabilnega ravnotežja! Sami jazi krog in krog in jaz med njimi! Ti jazi so se hipoma združili ter me vzdignili. Nog nisem več čutil. Enaki občutki obhajajo letalca pri prvem vzletu. Nakrat — karambol — in tuja oseba se me je oklenila in se s tem sama rešila padca. Pogledal sem bolje. Brhka gospodična, črni las, črni oči, bledih lic, lepe postave, skratka — moj ideal!

«Oprostite, gospodična, očali se mi rose, nisem Vas takoj opazil!»

«Nič hudega, gospodi!»

«Dovolite, gospodična, da se Vam zahvalim za Vaš objem in da Vas nekoliko spremlim!»

Pogum pred sovražnimi izstrelki, ki sem si ga nabral s kvartincek, mi je izbornu služil tudi napram mladi neznanici. Beseda je dala

besedo: najprej vreme, od vremena sva skočila na granate in od granat naravnost v mojo sobo. V bližnji trgovini sem bil kupil med potoma mrlzlega narezka, gosje pastete, tri vrste sira in penecche se vina. Lep večer je nama bil...

Ko sem se davi vzbudil, mi je prinesla Karmen k postelji škodolico čaja. Zelela mi je dobro jutro, ob enem se je poslovila od mene: »Zbogom, dragi mi ženit! Tega večera nikdar ne pozabim! Omalil si me in iz Rima ti hočem poslati razglednico. Bodi srečen, jaz moram iti! In šla je.

Obrnil sem se v postelji in zopet zaspal. Spal pa nisem dolgo. Vinski macek je odstopil mesto moralnemu. V ušesih so mi odmevale še vedno besede: ženin, omamil si me, Rim. Ko bi Karmen vsaj ne bila rabila tako dvoumnega glagola, kakršen je ravno »omamiti«! Toda ne! V družbi ženina in Rima ima ta glagol le en pomen!

Brrr! To so skrbi, rečem ti, ki jih ne preženeš z alkoholom!

Ženin, omamiti, Rim — bil je že četrti kozareček; ženin, omamiti, Rim — in bil je že šesti...

Tako je šlo dalje. Ze sem bil obdan zopet od svojih jazov. Trojinovec je bil močan. Komaj pred učiteljskem sem se zavedal, da tavam brez smotra po mestu. Pogledal sem okrog in glej! — čuden slučaj — v drugem nadstropju sem opazil pri oknu svojo znanko včerajnjega večera in pretekle noči: Karmen Pesavento! Mrena mi je padla raz oči in črez

visoki zid vojaške bolnišnice, učiteljsku naproti, je skočil z visoko zavisanim repom moj moralni macek.

Polagoma sem se domislil cele epizode. Karmen Pesavento je spadala k onim družinam, ki odpotujejo drevi. Oče ji je bil zidar iz Rima. Naselil se je bil pred več leti v mestu in poročil Slovenko iz Banjši. Pred vojno je šel v domovino, žena s hčerjo, ob Slovenki, sta morali pa sedaj v Rim. Karmen se je sinotji zelo veselila, da bo videla Rim, rojstni kraj svojega očeta in mi to tudi večkrat povedala. Toda, vrag vedi, penecche se vino mi je bilo to glavno stvar popolnoma izbrisalo iz spomina. Ko sem to doagal, se je zopet dobro počutil ženin v družbi omamitve in Rima.

Skrbi sem pa le prestal neizmerno! In ko sem tega opazil pred učiteljskem, sem me hotel obvarovati enakih skrbi, kar se mi je tudi morda posrečilo.

Pij, prijatelji! To vince so prihranjeni alimenti! Živio!</

Državni pravnik je končal svoj govor ob 12.50. Nato je dal predsednik sodnega dvorja besedo odvetniku Matosevi, ki je poročal, da je odpustil Peter Crivic obtoženki — svoji ženi. Peter Krivici je glede obtoženke De Santa nepristranski. Odvetnik Matosevi je govoril tako gljivo, da so stopile občinstvo solze v oči. Obtoženki Adi je prišlo slabo. Dopoldanska obravnava se je končala ob 1 uri 10 min.

VEČERNA OBRAVNAVA

Govori branitelj Wondrich.

Adin branitelj, odvetnik Wondrich, je izjavil v svojem govoru, da bi se Adi lahko zmanjšala kazen.

»Da je Ada bolna, — je nadaljeval branitelj — so dokazali psihiatri. Isto je dokazal njen mož Peter, ki ji je odpustil hudodelstvo.«

Nato je prečital branitelj Crivicjevo pismo v slovo (glej spodaj).

Govori branitelj Robba.

De Santov branitelj, odvetnik Robba je rekel med drugim:

Gospodje porotniki! Ne vprašam vas usmiljenja za obtoženke Ercola De Santa. Toda usmilite se njegove stare matere, ki ima srčno hibo...

Porotniki so zapustili dvorano ob 10.55, poravnali so se v dvorano ob 11.50.

Vprašanja, ki so jim bila stavljenja, so bila sledeča:

1. Glavno vprašanje glede obtoženke Ade Crivic: ali je kriva poskušenege umora na svojem možu.

2. Glavno vprašanje glede obtoženke Ercola De Santa: ali je sokriv pri hudodelstvu poskušenege umora, katero je izvršila obtoženka Ada Crivic.

3. Glavno vprašanje glede obtoženke Ercola De Santa: ali je kriv poskušenege zapeljavanja Ade Crivicjeve k umoru njenega moža s plinom.

4. Eventuelno vprašanje glede obtoženke Ade Crivic za primer, da se vprašanje 1.) zanika: ali je kriva težke telesne poškodbe z nevarnim orožjem.

5. Eventuelno vprašanje glede obtoženke Ercola De Santa za primer, da se vprašanje 2.) zanika: ali je sokriv hudodelstva težke telesne poškodbe, katero je izvršila Ada Crivic na svojem možu.

6. Dodatno vprašanje za primer, da se glavno vprašanje 1.) ali eventuelno vprašanje 4.) potrdi: ali je obtoženka izvršila dejanje 1.) ali 4.) v stanu zmedenosti, v katerem se ni zavpela dala svojega dejanja.

Na ta vprašanja so odgovorili porotniki, ki so stopili v dvorano ob 11.50, kakor sledi: na 1. vprašanje s 7 »da« in 5 »ne«; na 2. vprašanje s 6 »da« in 6 »ne«; na 3. vprašanje s 1 »da« in 11 »ne«; na 4. vprašanje s 8 »da« in 4 »ne«; na 5. vprašanje s 8 »da« in 4 »ne«; na 6. vprašanje s 5 »da« in 7 »ne«.

Nato se je odstranil sodni dvor ob 12.35 ter se vrnil ob 1.30 zjutraj. Na podlagi izreka porotnikov je sodni dvor:

obsojil obtoženca takole:

Obtoženko Ade Crivic radi hudodelstva težke telesne poškodbe z nevarnim orožjem na 16 mesecev težke ječe in obtoženca Ercola De Santa radi hudodelstva napeljevanja k hudodelstvu težke telesne poškodbe na 18 mesecev težke ječe. Pri obeh se vstaje v kazens čas, ki sta ga prestala v preiskovalnem zaporu (7 mesecev).

Ob 1.45 je bilo vse pri kraju. V dvorani navzoče občinstvo je komentiralo, zunaj na cesti pa se je celo hrupno demonstriralo proti Adi Crivic in za Ercola De Santa.

Crivicjevo poslovilno pismo.

V porotni dvorani se bo odigral epilog največje drame moje duše, a mene ne bo več v Trstu... Ko pišem te vrstice, se mi tresenje roke; srce se mi krči od prevelike žalosti. Toda kljub temu imam veliko, nepopisno usmiljenje do ženske, za katero bi bil preli solzo lastno kri, samo da bi okrevala. Ženska je bolna... Spada v bolnišnico, ne v zapor. Le v bolnišnici bo okrevala... Radi tega sem ji odpustil. Moj nastop bo upoštevali pošteni ljudje. Dozdeva se mi, da sem storil dobro delo. K temu koraku me je prisilila vest in srce. — Peter Crivic.

To pismo je bilo naslovljeno na odvetnika Wondricha.

Vesti z Goriškega

Glasbeno društvo »Kraška vila« priredi v nedeljo, 13. t. m. veselico z igrami in plesom v dvorani gosp. Šnauca. Začetek točno ob 4. uri popoldne.

DAROV

Za Narodni Obrambeni Sklad so darovali: Idrijski občani L 1736'05; V Barkovljah nabrala Marica pl. Oljska L 453 in Tone Ruski istotom 50.

Današnji izkaz L 2239'05. — Vкупna svota L 52.929 in din. 195.

Čast požrtvovalnim Idričjanom in Barkovljanom!

svoj mlin. Izpremeniti moramo metodo! Naj poskusim jaz svojo stvar! Torej šime, Vi veste o katerem kraju govorimo?!

»Da, gospod!«

»O katerem?«

»O Plav!«

»Sedaj imamo že dva skloni: tožnik Plav in mestnik Plav. Po isti metodi dobimo še druge!«

Počasi je slo, toda gotovo. Med nadaljnim izpraševanjem je velikodušno ponudil Potočnik blagovno financo smotko, Svetlin pa korzare vina. Šime je sicer vzel brez nikalnih obljub in brez zahvale darove, a niti za ped se ni oddaljil od svojega stališča. Ostal je trdovratno pri svojem narečju in presenetljivi zaključek cele slovične preizkušnje nam je nudil sledečo sklanjalev: Plav, Plav, Plav, Plav, pri Plav, s Plav.

Prepir je bil končan. Nasprotnika sta si segla v roke in podpisala mir pri Plaveh.

»Ne, pri Plavah!«

»Ne, pri Plav!«

Mimo gostilne so korakali ujetniki.

»Iz Plavi?«

»Ne, pri Plav!«

»Da, iz Plavi!«

Iz bojznih pred novo, ostrjšo polemiko radi tega soglasja v rodilniku, — Potočnik se je že razveselil obraz, — sem se poslovil, prepričan, da objavi po končani vojni ta sovražni napad ne samo zgodovina, marveč tudi slovenska slovnica.

(Konec.)

Književnost in umetnost

Dom in svet je izšel v svoji 7—9. številki in prinaša reprodukcije obilnih Meistrovčevih del, nadaljevanje Pregled drame »Azazel« in par zanimivih črtic od Meška, Iv. Albrehta in Stanka Majcena. Med pesniki so zastopani Jarc, Kosovel, Vida, Tauber in Vodnik. V znanstvenem delu piše Fr. Stelč o Ivanu Meistrovču, Puntar v Gazelah; med ostalimi je tudi še nepriobčen članek Ivana Cankarja: Slovensko ljudstvo in slovenska kultura. Ta številka je najzanimivejša izmed vseh prejšnjih. Kot izvedo, bo prih. leto izhajal Dom in svet redno vsak mesec v spremenjeni obliki, a pod istim uredništvom.

Ljubljanski Zvon bo s prihodnjim letom dobil novega urednika v osebi pesnika Frana Albrehta.

Nov list. Nov list smo dobili v Ljubljani, in sicer revijo, ki se peča izključno samo z umetnostno zgodovino. Imenuje se »Zbornik za umetnostno zgodovino«, izhaja štirikrat na leto in stane za Jugoslavijo 100 K, za inozemstvo 15 fr. Urednik je Izidor Cankar. Prva številka prinaša obilico zanimivega gradiva. Vsebinsko: Dr. Fr. Stelč: Slikar Johannes concivis de Lavbaco. Viktor Steska: O nekaterih ljublj. spomenikih. Dr. Jos. Mal: Donesci v zgodovini zvonarjev in zvonov po Kranjskem. Izidor Cankar: Umetnost v kršč. slovstvu 2. stoletja. Karl Oswald: Donesci k estetskemu šolanju očesa. — List prinaša tudi slike.

Ivan Cankar: Grešnik Lenart. L. Schwentner, Ljubljana 1921. Cena broš. 28 K. — Meni da je to zadnje večje Cankarjevo delo, ki nam je bilo do danes še neznan. Napisal ga je v začetku svetovne vojne, eni trdijo, da leta 1915, in še pozneje. Kot vsako delo, s hrepnenjem pričakovano, nas tudi to ni razočaralo. Cel Cankar je v knjigi, tak kot smo ga srečevali drugje, le da nam odkriva s tresočo tajnstveno roko nove skrivnosti in niza novo lepoto. Če smo brali njegove, v nekaj poglavjih razgrnjeno »Moje življenje«, ki je pisano in različno, a resnično, ker lagati on ni znal, niti pretiravati ne, se bomo še vse lažje zamilili v »Grešnika Lenarta«. Tako ga začne kot roman. Iz vsega ostalega potegne grešnika Lenarta, dete neobgleno, ki v svoji čistosti ne more še umeti sveta in se mu le pokaži in strašen odpira pred žalostimi in začudenimi očmi in pa mater njegovo, ki je v trpljenju stokrat dozorela in strahoma vse doživlja, vse razume, vse odpušta. Očeta Lenartovega skoro ne omenja. Tega ne opazimo prvič. Mati mu je prirastla k srcu. Človeku je skoro tesno pri srcu, ko nas pelje z Lenartom stran za stranjo v tisti neznani svet, v pobarvano laž in groboj, ki angela zvodi, da pride in ga potem obsodi kot tatu, velikega in grešnega, dasi sam Bog ve, kako je bilo, in ga ne bi mogel obsoditi, kakor ga tudi mati ne. Kakor križev pot ubogih se mi zdi ta knjiga, življenje tistih bosih in lačnih, ki gredo kot grešnik Lenart na pustno nedeljo k bogatini po krofo in ga napodijo skozi vrata, da mu naposled pijani in prešerni fantje nabasajo žepa vsega dobrega; pa zamolčijo, ko pridejo domov, da ni dal bogatin, da bi mati ne bila žalostna, ker je bil njen otrok zasramovan, mati pa pravi: »Dobro so ljudje, molimo zanje.« In vendar v podzavesti čuti tudi ona, kako se je zgodilo — ali laž je lepša, tista laž, ki je podobna bajki. — Knjiga pa je ena najlepših Cankarjevih del.

Uprava Mladike ima zopet na razpolago nekaj prvih števk, ki so bile poplate. Nekaj prvih naročnikov jo še lahko dobi. Kdor hoče dobiti cel letnik, naj se potruji naglo.

Trije labodje. Kar se tiče revij, se letos obeta zelo bujno življenje v Ljubljani. »Zvon« dobi novega urednika, »Dom in svet« bo zopet izhajal vsak mesec, izhajati je začel družinski list »Kres«, ki se povzpneja že višje, izšel je »Zbornik za umetnostno zgodovino«, danes pa se obeta že zopet čisto nova umetniška revija, ki obeta biti po svoji opremi še razkošnejša kot »Vesna« in po vsebini umetniško kulturno glasilo, to so: »Trije labodje.« V nji bodo zastopane vse umetniške smeri in vse tri panoge umetnosti: glasba, slikarstvo in leposlovje. Baj se je zgnila krog lista že cela vrsta sodnikov in obeta biti res nekaj sijajnega. Uredniki so: Anton Podbevšek, Marij Kogoj in Josip Vidmar. Revija bo izhajala 6 krat na leto. Stala bo 40 kron štev.

Gospodarstvo

Avstrijsko-jugoslovenska trgovinska pogodba. Kakor znano, se je trgovinska pogodba, ki se je svojčas sklenila med Avstrijo in Jugoslavijo, ki pa je imela provizorično veljavo, meseca junija tekočega leta odpovedala. Od tedaj dalje se je parkrat podajala, vsakičkrat za eden ali dva meseca. S koncem oktobra je pogodba končno potekla. Obema državama, toliko Avstriji kolikor Jugoslaviji, je bilo na tem, da se provizorična, za kratak čas veljavna pogodba spremeni v definitivno, ki bo veljala delj časa. V ta namen se je zahtevalo z avstrijske strani, naj se sprejmejo v pogodbo dodatki in potrditosti, zlasti glede obratnosti v obrtno-pravnih zadevah, dalje v vprašanjih pravne pomoči. Tokrat je pri pogajanjih vodil zastopstvo Avstrije poslanik Hojinger v Belgradu. Poučeni krogi mislijo, da se bodo še tekom tega meseca dosegli zaključki, ki bodo zadovoljevali obe strani.

Izvoz lesa iz Jugoslavije. Da se je izvoz lesa iz Jugoslavije popolnoma ustavil, se pripisuje padcu cen na lesnem trgu. Izvoz lesa v Italijo je valed pomanjkanja denarja močno oviran. Dobri izgledi obstajajo samo za izvoz bukovega lesa v Sicilijo, kjer rabijo bukov les za zavijanje oranž in citron. Grcija je nakupovanje lesa valed padca svoje valute skrajno skrbela.

Ustanovitev novih industrijskih podjetij v Jugoslaviji. Iz Jugoslavije javljajo, da so se v zadnjem času ustanovila nastopna nova industrijska podjetja: »Bistrica d. d. za industrijo drvet« v Gornjem Vakufu v Bosni. Delniška glavica znaša tri milijone kron. Da se to podjetje ustanovi, je predlagala muslimanska centralna banka za Bosno in Hercegovino. Drugo novo podjetje je »Elektrarna Bagrac d. d. za eksploatacijo vodne sile reke Krke« v Bagracu; delniška glavica znaša šest milijonov kron. Dalje se je ustanovilo združenje »Bistarka, ujedinjene jugoslovenske tvornice zlatnine i srebrnine te ljudskih zavod d. d.« v Zagrebu; delniška glavica znaša šest milijonov kron; proponenti so Srpska banka v Zagrebu, Ljubljanska kreditna banka, Hrvatska eskomptna banka v Zagrebu in Slovenska eskomptna banka v Ljubljani.

V slovenski družini slovenski jezik!!

ŽIVNOSTENSKA BANKA

PODRUŽNICA V TRSTU

Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.
Delniška glavica in rezervni zalogi K. C. št. 223.000.000
Izvajajo kulturno vse bančno in menajniška transakcije.
Uradne ure od 9-13

MALI OGLASI

PRODAM zelo ceno 380 hl sodov, cele vagone bukovega oglja, železen mlin za žito, kotel za žganje in bika plemenjaka. Ponudbe pod »Trgovina Notranjsko« na upravništvo. 2113

MASIVNE spalne sobe, mizica s tremi ogledali se prodajo po L 1800.—. Via Udine (ex Belvedere) Gondrand. Zglasiti se pri Sartori Costante. 1214

DVE PPOSTELJI se oddate delavcema. Rojan, blizu cerkve. Naslov pove upravništvo. 2097

SOBA se odda poštenemu, mladeniču. Salita di Greta 13. 2098

KOVARNICA in ključarska delavnica v Podgradu št. 90 (Istra) se prodaja. 2099

PRSI NI SIROP, najboljši sredstvo proti kašlju, prehlajenju in influenci se dobiva v lekarni v Il. Bistrici. 62

BOLEZEN na gobcu in parkljih ozdravi v kratkem preizkušeno zdravilo, ki se dobiva v sezanski lekarni. 53

POSTEN MLADENIC išče dela v skladišču ali pa v prodajalni. Ne plaši ga najtežje delo. Naslov pove upravništvo. 2100

KOLO, lahko in trpežno, še malo rabljeno, prodam radi selitve. Campo S. Giacomo št. 19, II. 2101

AKADEMIČNA plesna šola, Campo S. Giacomo 5, dvorana DKD, ob sredah in sobotah od 6—8 za novince, od 8—11 skupne vaje. Ob nedeljah do 10—13 skupna plesna šola. Josip Bizjak. 2102

VEČJO množino praznih, dobro ohranjenih zabojev in praznih vreč, različne velikosti ter veliko partijo šmirkovega papirja, prav po ceni, ima na prodaj Franc Dekleva, Slavina p. Prestranek. 2107

DVE SOBI in kuhinjo, prazne ali meblirane, kjer si bodi, iščem. Naslov pri upravništvu »Edinosti«. 2108

MLADENIC 28 let star, želi znanja v svrhu ženitve z dekletom ali vdovo tudi z otrokom od 23 do 35 let. Resne ponudbe pod »Jesen« na upravništvo. 2109

MLIN in stope za črsto da v najem oziroma sprejme v službo dobrega mlinarja. Anton Uršič, št. Vid pri Vipavi. 2110

MAJHNA SOBA se odda poštenemu mladeniču. Via S. Giacomo in Monte 5, II. 2111

STEDILNIK prodam. Via XXX Ottobre 14, vratar. 2112

MEBLIRANA soba, z dvema posteljemama, se odda v najem pod ugodnimi pogoji v ulici Antonio Stoppani št. 5, II. nadst., desno. 2103

HIŠA na prodaj nad Rojanom. Kolonja, Vernicelli št. 196. Pred hišo 170 klastrov zemljišča, vrt, voda in v hiši napeljan plin. Naslov pri upravništvu. 2104

ONI gospod Sv. Ivančan, ki si je ogledal zemljišče pri Sv. Ani, je naprošen, da se zglaš istotam. 2105

HIŠA z zemljiščem, na lepi legi, se prodaja. Pojasnila pri Sv. Mar. Magd. spodnji št. 100. 2106

OSMICA. Vino prve vrste se toči »Pri Stari Lenčki« Campo Belvedere št. 1, Zafred. 2117

DVE POSTELJI oddam s hrano. Petrovič, Via Francesco Rismondo 12, I. prej Via Fontana. 2115

NA PRODAJ je dobro izvežban lovski pes. Prosta luka, skladišče št. 4. Pleteršek. 2116

KROJAČNICA Avgust Stular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

PRIPOROČA se dobroznana brivnica Josip Jerman, Trst, ul. XXX. Oktobra 14. 13

UBIRALEC in popravilalec glasovirjev in harmonijev. Pečar Andrej, Trst, via Coroneo 1, V. nad. 44

IZLATO in srebrne krone plačam več kot drug kupel. Albert Povh, arar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 44

POZORI! Srebrne krone in zlato so najvišjih cenah plačuje edini groist Ballati Vita, Via Madonna 10, I. 38

STEKLENE ŠIPE vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. Postrežba na dom. Cene zmerne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 55

KRONE srebrne in zlato, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 50

POSTELJE iz trdega lesa L 100.—, zimnice 40.—, vzmeti 55.—, ponočne omarice, chiffonier, vse novo, prodam zelo ugodno. Fondaria 12, desno. 59

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimske obleke iz letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilni obisk. A. Mar-molja Rieger, ulica Commerciale 3. 586

IVAN KACIN, izdelovatelj orgelj in harmonijev, Gorica, Via della Croce št. 10. V zalogi ima vsakovrstne harmonije za pevsko družstvo, cerkve itd. kakor tudi jezike, klavijature, strune, pištke itd. Prodaja tudi na obroke. Popravlja orglje, klavirje, vijoline, tamburice itd. 1975

KDOR HOČE KAJ KUPITI KDOR HOČE KAJ PRODATI KDOR IŠČE SLUŽBE, ITD. INSERIRAJ V »EDINOSTI«

MAJNO SENO prva otava, nemška detelja, prva in druga otava po konkurenčnih cenah, dostavljeno na katerosibodi postajo Julijske Benetije ali pa izven železnice. Ceccarelli, zaloga krme, via Tesa 7. 2016

KONTROLNE BLAGAJNE »National« se prodajo po ugodni ceni. Ireneo 6, pritličje, Müller. 2067

CEPLJENE TRTE, refošk, prodaja Fran Tavčar, Kreplje p. Dutovlje. 2073

NOVE POSTELJE za L 95.—, vzmeti L 55.—, volnene žimnice L 130.—, nočne omarice, umivalniki, chiffoniers, omarc, popolno pohištvo za sobo po izredno nizkih cenah. Fondaria 3. 2080

TRGOVSKEGA VAJENCA, 14—15 let starega, išče Znidarski, Via Romagna 18. 2593

PROSTOVOLJNA DRAŽBA. Proda se hiša z vrtom in posamezne parcele posestva v Tomaju št. 75 in sicer potom prostovoljne dražbe v nedeljo dne 20. t. m. ob 1. uri popoldne istotam. 2099

KRONE, goldinarje in srebro plačujem več kot drugi. Via Valdirivo št. 36, II. nadst. 2087

IZKUSENA babica sprejema noseče na dom. Via Chiozza 50. 2095

EGIPTOVSKI ROKOVEDEŽ, pove vsakemu prihodnost in preteklost (od 1—7. popol.) Ulica Valdirivo 23, III. nadst. 2096

V NEDELJO dne 13. t. m. se ponovi, v Dutovljah v Tavčarjevi dvorani E. Ganglova drama »Sina«. Začetek ob 3. uri popol. K obilni udeležbi vabi Odbor. 2034

S tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš nad vse ljubitelj soprog, oče, stari oče

FRANC PEČAR

cestral asistent

včeraj, po kratki in mučni bolezni v Gospodu zaspal. Pogreb blagega pokojnika se bo vršil v ponedeljek, 14. t. m. ob 3 pop. na Katinari. Žalujoci soproga MARIJA roj. GLAVINA, otroci in družine SPETIČ, STANČIČ in TEŠAK. TRST, dne 12. novembra 1921. 917

Novo pogrebno podjetje

Sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da je naša ljubljena mati, tačka, stara mati

Antonija Guštin roj. Jelen

včeraj, previdena s sv. zakramenti, izdihnila svojo blago dušo. Pogreb drage pokojnice se bo vršil v ponedeljek, 14. t. m., ob 8.30, iz hiše žalosti v ul. S. Lazzaro v župno cerkev sv. Antona P., kjer se bo brala maša zadušnica in od koder se prepeljejo zemski ostanki na sezansko pokopališče. Venci se hvaležno odklanjajo. TRST, dne 12. novembra 1921.

Francišek, Ivan, dr. Alojz, sinovi. Antonija, Marija Lutman, hčeri. Andrej Lutman, zet. Milka Stofa, sinova. Kristina Kočjančič, pohčerjenka. Stanko, Marica, vnuka. Novo pogrebno podjetje, Trst.

Izšel je **„Vedež“** za l. 1922

splošni žepni koledar za vse stanovce, z najr. ličnejšo in najzanimivejšo vsebino. Prinaša v glavnem: »Pavilna po svatu« (z mojstrsko sliko), »Vajni dogodki in letnice iz zgodovine Trsta in okolice«, »Kazipot po Trstu in Gorci«, »Seznam znanih krajev v kilometerski daljavi«, vse koledarske podatke, rane podučne in zabavne črtice ter žepno beležnico.

»VEDEŽ« je neobhodno potreben za vsakega ter stane lično vezan L 3.—, elegantno v platnu L 4.—.

V dopolnilu »Vedežu« izšel je tudi, »Mizni prijatelj«, zabavno podučna družinska knjiga, ki stane za »Vedeževe« odjemalce samo dve lili. — Dobi se ju v trgovini J. STOKA v Trstu, Via Milano 37 ter v vseh glavnih trgovinah na deželi.

POZIV

na redovitu godišnjo glavnu skupštino Maloletniškega društva za štedniju i zojmove registrovana zadruga na neograničeno jamčenje u Matom Lošinj

koja će se održavati u nedjelju, dne 27. novembra 1921, u 15^{1/2}, u društvenim prostorijama

sa slijedećim dnevnim redom:

1. Čitanje i odobrenje zapisnika posljednje glavne skupštine.
2. Izvještaj upravnog i nadzornog odbora.
3. Čitanje i odobrenje bilance za god. 1920.
4. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
5. Slučajnosti.

Mali Lošinj, dne 6. novembra 1921.

U slučaju da u 15.30 s. ne bi bio prisutan zakoniti broj članova, držat će se pol sata kasnije s istim dnevnim redom glavna skupština, koja će zaključivati bez obzira na broj prisutnih članova. Bilanca stoji na uvid članova u društvenom uredu kroz uredovne sateve. 914

Odpretje gostilne.

Naznam slavnemu občinstvu, da sem odprla v ulici Udine št. 7

GOSTILNO „AL TRIFOGLIO“

kjer bodo vsakemu gostu na izbero različna domača in tuja vina ter izborna kuhinja, ki bo vsak čas preskrbljena z gorkimi in mrzlimi jedili. Za obilen obisk se toplo priporočam udana ROŽA HUSSU.

Trtnica Pipan, Preserje, p. Komen na Krasu. ima na prodaj več tisoč cepijenih trt, črnih in belih, na raznih američanskih podlagah, po najnižjih cenah, Cenik na razpolago. 913

† **MARIJA KUČER**

Šport

Kolesarska dirka «Kolesarskega društva Vrtojba». Zelo lepo je od tega, v širši slovenski javnosti se jako malo poznanega sportnega, ali kolesarskega društva, da stopa na plan s svojimi prireditvami. Kot sem se pri tej priliki pripravljal, je to društvo res eno izmed onih redkih društev, ki ima za seboj vse prebivalstvo svoje vasi in vsega okraja. Ima tedaj zelo veliko zaslug in se mu ni bati ne za obstoj ne za razvoj. Vendar kljub vsem srečnim okoliščinam, pomenu in gorečnosti za čim naprednejšo organizacijo, nedostaja društvu večjih zadostnega strokovnega poznavanja in prakse, ki sta neobhodno potrebna za brezhibno izpeljavo raznih sportnih društev. To je posledica pomanjkanja sodelovanja in stikov med našimi sportnimi društvi in klubi. Vsi tedaj je njih delovanje precej osamljeno in ne prinaša onih uspehov in onega zadoščenja, kot prireditelji in opazovalci pričakujejo. Močnejša največja napaka je pa ta, da celo v slovenskih, ko prireajoče društvo predvideva, da samo ne bo moglo, ne brezhibno, ampak niti povoljno organizirati nameravane prireditve, ne naprosi drugih društev za sodelovanje. Samozavest je sicer jako lepa lastnost, ne sme pa čez svoje meje. Vsi tedaj se celo zgodi, da zadobi dotično društvo glas, da pristansko nastopa, kar je ravno pri sportu nedopustno.

Iz tega sledi, da je nujno potrebno, da se osnuje «Sportna zveza», o kateri se je sicer veliko govorilo, za katero pa je večina vsled običnega razumevanja jako malo zanimanja. Dasi se je izvolil pripravljalni odbor, vendar ni imel ta niti ene seje in nihče ne ve, kako daleč so prišli prireditve (?) za osnovevanje zveze. Čujejo se celo glasovi, da se najdijo sportne organizacije, ki so, dasi jih vodijo najpametnejši elementi, proti osnovevanju zveze. Iz kakih razlogov, bi znali samo dotični poveljci. Posebno je znati, da vsled nepoznavanja sportne vzgoje in vadbe se razna naša sportna društva ne morejo povzpeti čez višjo nožnico poizkušeni. V preminutih primerih pa se celo dogaja, da najboljši elementi vsled nesistematičnosti, preintenzivne vadbe svoje sile izčrpajo brez uspeha ter vsled tega sport docela opuste. V teh primerih bi bila ravno sportna društva poklicana, da skrbijo, da se posebno sportniki-začetniki polagoma in sistematično vadijo, da se ne ugonobijo. Do danes pa niti eno društvo še ni poizkušalo vpeljati sistematičnega «trenaža», ki je edino uspešno. S tem je potreba «zveze» dokazana. «Zveza» bi vodila delovanje vseh naših sportnih organizacij, jim dajala nasvete, jih pa tudi v potrebi materialno podpirala. Kdor čuti zmožnost, veselje, posebno pa oni, ki nosijo tudi dolžnost, ker zasledajo kako odborniško mesto, na delo, in sicer takoj!

Po teh splošnih pripombah mi je še posebej omeniti dirko «Vrtojba». Uspeha je — kot je bilo objavljeno v «Edinosti» — dobro. Le organizacija je malce pomanjkljiva. Tako rečemo na križišču pri št. Petru pri Gorici ni bil nihče postavljen, ki bi pokazal pravo pot, vsled česar sta zgrešila pot Hvala in Šibenik, ki sta bila v prvi poziciji. Malenkostna stvar je odločilna, ker sicer bi bil lahko rezultat drugačen. Poročevanje je bilo tudi zelo pomanjkljivo. (Kajti točno je, da bi širok prevozil progo v 2 urah 29 min.; ampak 2 urah 39 min.; Hvala ne v 2 urah 39 min. 7 sek., Šibenik o 2 urah 39 min. 10 sek. itd.) To napravi na udeležence zelo slab vtis. Se huje pa je bilo to, da na cilju niso imeli pripravljenih niti najpotrebnejših zdravil in obvez. Ko je bilo treba Kozuhu pomagati, ker se je precej hudo pobil, niso vedeli, kaj početi. V splošnem je «Kolesarsko društvo Vrtojba» vendar lahko ponosno na svojo dirko. Upamo, da bo prihodnje leto nadaljevalo s sličnimi prireditvami. V sedanjih zimah naj se izoblikujejo in začnejo gojiti druge športe, v kolikor to dopuščajo tamošnje razmere in sredstva. Sportnik.

Letošnja slaba letina

Po vsem Primorskem in še daleč na okrog je bila letos huda suša in njena posledica slaba letina. Koruze je bilo malo, krme skoro nič in predvsem ni bilo otave in tudi ne okopavin, kakor krompirja, repe in zelja. Ker je večina našega ljudstva odvisna ravno od teh pridelkov, se nahaja naše ljudstvo letos v hudih stiskah.

V kolikor so do sedaj znani podatki o potrebah našega ljudstva na koruzi in živinski krmi, gredo te potrebe tisoče vagonov. Ne more se reči, da ne bi bilo blaga na trgu, trg je preobložen s koruzo in drugimi živilji, in tudi krma za živino se more nabaviti. Za onega, ki ima denar, za onega se ni treba bati, ker si lahko kupi vsega, česar želi. Hudo pa je za onega, ki je odvisen od dela svojih rok in od tega, kako mu poplača priroda njegov trud in znoj.

To leto bo za delavno ljudstvo hudo. Delavci niso zaposleni, ker je malo zaslužka, dasi je zelo mnogo dela. Kmetosko ljudstvo v onih krajih, ki niso bili v vojni izpraznjeni, se je kotlikor toliko izveliko iz predvojnih dolgov, danes pa pada zopet v prejšnjo denarno odvisnost. Danes ni moč predvideti, če se bo moglo iz nove bede še enkrat izvleči. Pogled v bodočnost je sledeči: Splošno velja, da primanjkuje denarja, vinska kupčija ne gre in živina se mora prodajati. Cena kg žive teže je 3-4 L, dočim je cena globoko v Italiji in predvsem v onih pokrajinah, ki meje na Francosko, bolj visoka, in sicer nad 5 lir. Naši trgi so bili pred živinsko kužo na gobcu in parkih prenapolnjeni z laškimi trgovci v živino, ki so pokupili pri nas mnogo živine in jo prepeljali v Italijo in po vsej priliki čez mejo na Francosko, kjer je cena živi teži živine nad 5 franc. frankov za kg, kar pomeni po današnjem stanju valute nad 8 lir.

Hlevi našega kmeta se prazniijo. Denarja ni za hišne potrebe. Kje naj ga vzame za nakup sene in ostale živinske krme? Rep za repm gre iz hleva in važno je vprašanje, če jih bo moč nadomestiti. Ako bo spomladaj pokazala prva detelja količjak dobro kosnjo, ako bo padlo v zgodnji pomladi in tudi že v

zimi več dežja, tedaj bo cena živine rastla, ve- bo grunilo na trg ter živina bo draga, zelo draga. Danes prodaja kmet svojo živino pod ceno, ker ni dohodkov in ne krme. Ko bo pa hotel zopet napolniti svoj hlev, mu bo to nemogoče.

Kaj je živina našemu ljudstvu? Ni še vse ljudstvo spoznalo njene vrednosti. Kjer je v hiši mlečna krava, ki se drži kolikor toliko skrbno, tam je vsaki dan reden dohodek. Mleko je vsaki dan, vsaki dan se prodaja in tako pride vsaki dan kak vinar v hišo. Poleg tega pa daje živina tudi gnoj, ki je predpogoj vsakega dohodka od zemlje. Kdor nič ne da zemlji, ne more tudi nič od nje zahtevati. Letos ne bo imel nobeden kmet dovolj gnoja za svoje polje, ki bo tako oslabeo in manj rodilo.

Iz tega vidimo, kake posledice ima enkratna slaba letina, velika suša, kot je bila letos, za naše kmetosko ljudstvo. In če bi imelo računati z več takimi letinami? Govore, da se je podnebje v Evropi sploh precej spremenilo. Ni več onih neviht, onega groma in bliska, kot pred leti, pa tudi drugače se je marsikaj spremenilo. Pa pustimo ta razmišljanja. Kako pomagati letos?

Ni receptov, ki bi pomagali ob vsaki priliki, vedno in takoj. Letošnje bede ni moč odpraviti s sveta čez noč. A iščimo pomoč za bodočnost. Omenil sem že, kake velike važnosti je gnoj in živinoreja, predvsem mlečna živina za kmeta. Pri tem začnimo.

Ker letos primanjkuje hlevskega gnoja, moramo uporabljati več umetnih gnojil, od katerih se dobre vsa, razen tomaževe žlindre, katere izvoz je Nemčija prepovedala. Kot nadomestek naj se uporablja superfosfat, ki je bolj izdaten in po vrhu bolj po ceni kakor tomaževa žlindra. Žalobog imajo naši kmetje preveč nezaupanja v vsako novo umetno gnojilo in hočejo le ono, na katerega so navajeni in ne verujejo niti dobri besedi, izrečeni v njih lastno korist. Sicer pa nista tomaževa žlindra in superfosfat edino umetno gnojilo, ker namreč vsbujeta samo fosforno kislino, katere pa rastlina izmed treh najvažnejših snovi najmanj potrebuje. Več potrebuje dušika in kalijeve soli. Poslednja je predvsem potrebna na Vipavskem, v Brdih in na Krasu, ker je ta zemlja že po naravi zelo uboga na kaliju, posebno na soldanskih in lapornatih tleh.

Povzdigati moramo naše travništvo in ne smemo dovoliti, da se njiva sama zaraste s travami. Sicer se bo gotovo zarastla najbolj s plevelom. Uporabljati moramo čista travna semena. Cilj vsakega gospodarja je, da ima stalen dohodek, ako pa hoče tega imeti, si ga bo najbolj zagotovil z držanjem mlečne živine, ki daje najbolj reden dohodek. Zato naj bo dolžnost našega kmeta, da si nabavi dobro mlečno žival.

Kdor hoče imeti umetnih gnojil in semen ter dobro mlečno žival, ta mora imeti denar, ta pa je redek. Tu bi morale poseči vmes naše hranilnice in posojilnice in tudi oni ljudje, ki tišijo denar doma. Prekleta dolžnost bi bila tudi od države in drugih samoupravnih enot, da bi omogočile revnejšim slojem nabavo umetnih gnojil in semen in jim v ta namen dobavile po ceni kredit za dobo čnega leta.

Gotovo je, da si ne bodo mogli vsi nabaviti umetnih gnojil in pokriti tako primanjkljaj gnoja. Tem bodi svetovano, naj pazijo na domači gnoj, da ne bo izgubil dragocenih snovi in tudi na pepel, ki je izvrstno gnojilo za travnike in drugo zemljo. Pri gnoju in pepelu se kaže skrbnost in napredek kmeta. Kmetosko ljudstvo je potrebna skrbnost in varčnost, ki sta v zvezi s pridonostjo, njegovi najzanesljivejši zaveznici. Stari pregovor: kamen do kamna palača, zrno do zrna pogoda, je ustvarjen predvsem za kmetijski stan, posebno za nas na Primorskem.

VILA

v Ljubljani poleg parka in električne železnice, z vrhom, se takoj radi družinskih razmer prodaja. Pojasnila daje Ivan Šiška, Ljubljana, Metelkova ul. 4.

Velika zaloga in tovarna pohištva A. JUG — Trst

Tovarna ulica sv. Martiri šte. 21
Zaloga ul. sv. Lucija 5 in ul. dei Fabbri 10
Velika zaloga spalnih in jedilnih sob, kuhinjskega pohištva kakor tudi drugih predmetov.
Delo solidno. Cene zmerne.

Nagrajene tržaške destilerije

RENZO RICCI & Co
Vermouth — likerji — sirupi.
Ravnateljstvo in uradi v ul. Miramar šte. 7, I. Tovar in v Barkovljah in v prosti luki št. 33.
Absolutno konstitucije cene na podlagi zadnjih znižanj.

KRONE, srebro in zlato

kupujem po zvišanih cenah
ter plačujem 5 st. več kot drugi
Via Pondeares 6, I. desno.

Uvozna in izvozna tvrdka

Debiasio & Domenis

Trst, via Coroneo 13, telef. 12-34
opozarja na novodošle velike partije stekle nine, porcelane, emailirane kuhinjske posode in najrazličnejših šip v originalnih zabojih po najnižjih konkurenčnih cenah.

Vse blago je češkega izvora.

ČEVLIJARNICA

MICOLICH

Trst, via Udine 32 (vokal L'Arlosto)

Izbera moškega, ženskega in otroškega obuvala. — Lastna delavnica. — Sprejema naročila po meri. — Cene zmerne.

Urnar in zlatarna

Lorenzo Macor

Trst, Via Udine 26.

Velika izbira budilk, regulatorjev, kuhinjskih ur in drugih urarskih potrebščin. Kupujem in zamenjujem zlato, srebro in dragulje. Lastna delavnica. 58) Dela se izvršujejo tekom dneva.

V Opatiji se prodaja dobro vpeljana

LESNA TRGOVINA

s cirkularno žago in električnim motorjem. Cenjene ponudbe pod „LES“ na upravnishvo.

Zobotehnični ambulatorij

Trst, ul. Sette Fontane h. št. 6-1
odprt vsak dan od 9-13 in od 15-19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobovse s kavčukom. Slovenecem 10% popustek, kakor tudi plačilo na obroke. — Delo zjamčeno.

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah

ALOJZIJ POVH

Trst, Piazza Garibaldi št. 2
(prej Barriera)

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom, uraduje v svoji lastni hiši
ulica Torrebianca šte. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13.
Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.
Št. telef. 25-67.

KUNINE

zlatičine, lisičje, dihurjeve, vidrine, jaz-bečeve ter zajčeve

KOŽE

plačuje po najvišjih cenah.

D. WINDSPACH, Trst, Via Cesare Battisti (Stadion) št. 10, II. nadstr.

KOŽE USNJE

ter vsi v čevljarstvo obrt spadajoči predmeti

ulica Udine št. 49
(prej Belvedere)

Priporoča se
F. CINK

Zvrdka Race & Co

Trst, Riva Grumula št. 2.

Velika zaloga istrskega belega in črnega vina, kakor tudi vermouta, marsale in tropinovke.

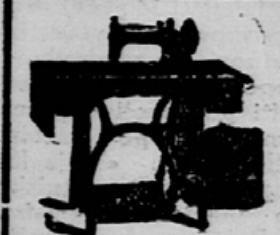
Vina za tranzit nasproti trgovini, Hangar molo Venezia.

Purič Andrej

Trst — Via Media št. 6 — Trst

ima na prodaj večjo množino izgotovljenih štedilnikov ter prevzema in izvršuje točno vsakovrstna nova naročila

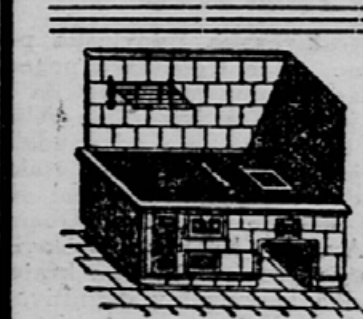

Pozor na domačo tvrdko!

FRANC SAUNIG, Gorica, Gospodarska ulica sedaj Via Carducci št. 25, naznanja slavemu občinstvu, da ima veliko izbero živalnih sirojev več vrst za krojače, šivilje in čevljarje

Iz najboljših nemških tovarov, katere jamči 10 let.

Dalje velika izbira dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštine prosti. Lastna mehanična delavnica. Podružnica v Kobaridu št. 21. Podružnica v Kobaridu št. 21.

A. D. MASI & G. SFERZA

Mavricija Wackvitza nasledniki
Trst, ulica Torre bianca 32. Telefon 29-83.
Velika izbira majoličnih in železnih peč, železnih prenosljivih štedilnikov znamka „Triumph“, popolnega železja za ognjišča, pečic za ognjišča, vrat iz litega železa, plošč iz litega železa, raznjev, cevi in aparatov „Johon“ za dimnike. (13)
Zaloga majoličnih plošč za prevlačenje.

Uvozna agencija jestvinskih specijalit

CARLO GULLIN

Trst — Via S. Maurizio št. 11, Telefon 43-98 — Trst

Zaloga na debelo:

sira, svinjine, koruzne moke, konserv, riža, pole-novke, neapeljskih testenin, ovsa in koruze.

JADRANSKA BANKA

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu